

GAZDAG SZEGÉNYEK (ASSISI FERENC ÉS A SZERZETESRENDEK)

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Jos Colijn: Egyháztörténelem, Előadások az egyetemes keresztyén egyház történelmének körképéhez, Sárospatak, 1996; Egyháztörténet 1. Budapest, 2010; Dr. Benke György: Hittan7, Budapest, 2000)

Több oka is volt, hogy valaki keresztyénként a világ elől elvonulva élt. Voltak, akik a korai keresztyénüldözések elől menekültek el erdőkbe, pusztákba, és ott éltek imádkozva magányosan. Amikor a keresztyénség államvallás lett, sokan úgy igyekeztek tisztán maradni, és az elvilágiasodott egyházzal kritikát gyakorolni, hogy kivonultak a társadalomból. A keresztyénség korai szakaszában sokan voltak, akik életüket egészen Istennek akarták szentelni, ezért a világi kísértésektől és kényelemtől elvonultan éltek. Később közösségekbe tömörültek, együtt imádkoztak és böjtöltek. Így alakultak ki a szerzetesrendek.

A 13. században több úgy nevezett koldulórend jött létre, többek között ferencesek és domonkosok.

Assisi Ferenc (1181–1226): Gazdag család gyermeke. Azonban a gazdagságból elege lett, és családja ellenkezése ellenére a szegénységet választotta. 1208. február 24-én tért meg. Eleinte magányosan folytatott aszkézist. Koldult és a könyöradományokból betegeken segített, templomot újítt fel. Vándor életre szánta el magát, mely során bűnbánatot és békét hirdetett. Reformmozgalmat indított el az egyházban. Életmódja és igehirdetése sokakat vonzott. Sokan csatlakoztak hozzá. 1210-ben Ince pápától engedélyt kértek az életvitelükre, ekkor vált a mozgalom az egyház által is elismert Ordo Fratrum Minorum néven. A női ág 1212-ben alakult meg klarisszák rendje néven. Véglegesen Honorius pápa hagyta jóvá a ferences rendet 1223-ban. Teológiai szempontból Augustinus örökségét akarták megőrizni. A tanítások középpontjában az üdvösség állt. Életüket Krisztus követése jellemezte. Nagy hangsúlyt helyeztek az önmegtagadásra, a vágyak és az akarat háttérbe szorítására. Elsősorban Krisztus szenvedésére koncentráltak, a szenvedő Krisztusra, és a feltámadt, győztes, mennybe ment Krisztusra nem jutott annyi figyelem. Ferenc alapvető célja az volt, hogy alázatot gyakoroljon. Az aszkézist úgy értelmezte, hogy nem leértékelte a testet, hanem azt vallotta, hogy a testet erősen kézben kell tartani. Az egész világ Isten teremtménye, tehát jó. A növényeket és az állatokat is testvéreinek tekintette.

Szerzetesrendek: A szerzetesi intézmény a 4. század közepén kezdett Nyugaton elterjedni. A szervezetlen remeteélet helyett alakulnak meg a regulák szerinti szerzetesi közösségek. A monostori közös élet alapja lett az egyéni aszkézis helyett az engedelmisség. Nursiai Benedek regulákat fogalmazott meg. Ennek alap gondolata az „Ora et labora” vagyis az imádság és a munka egyensúlya volt. A benedeki szerzetesrend középpontjában Krisztus állt. A 11. sz. során sorra alakulnak különféle szerzetesi közösségek a benedeki rendszabályok szerint. Ezekből a közösségekből jelentős rendek alakultak ki: pl. kamalduliak, olivetanusok, szilvesztrinusok, velumbroziak. Később megalakult a karthauziak rendje, mely inkább a remeteéletet helyezi a közösségi életforma elé. Csend, magány, elvonulás, hallgatás jellemezte az életüket. 12. században létrejött a ciszterci szerzetesrend. Ez volt az első központosított nyugat-európai szerzetesrend. Fontos volt számukra az egyszerűség és a kétkézi munka. A szegénység és az

egyszerűség jellemezte a szerzeteseket. A dominikánusok rendje (Ordo Praedicatorum: prédikáló testvérek) a 13. sz. kapta meg a pápa jóváhagyását. Mind a ferencesek, mind a dominikánusok Krisztus életének a követésére kötelezték el magukat, életvitelük központjában Krisztus tanítása állt. Mindkét rend számára a szegénység alapelv volt. A szerzetesi élet színtere számukra a város volt. Megjelentek az egyetemeken. A ferenceseknél Bonaventura, a domonkosoknál pedig Aquinoi Tamás munkássága kiemelkedő. A 13. sz. közepétől újabb kolduló rendek is kialakultak. Kármeliták rendje például. A kolduló rendek világi ágát is megszervezték, így kivitték a kolostorok falain kívülre a ferencesek tanait, és igyekeztek a Krisztus követésére buzdítani az embereket.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Németh Dávid: Vallásdidaktika – A hit- és erkölcsstan tanítása az 5–12. osztályban, Károli Gáspár Református Egyetem-L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2017.)

Assisi Ferenc a megváltoztatott élet és az Istenhez tartozás kifejezésének mintája lehet a tanulók számára. Különleges életútja figyelemfelkeltő, szinte a különködésre csábít. Mindenesetre hatékonyan felvetheti ez az életút azt a kérdést, hogyan is élhetjük meg naponként azt, hogy Istenhez tartozunk. Mit is jelent ez akkor, ha valaki szerzetesként vagy nem szerzetesként akar élni. A személyes hit fejlődésének fontos építőkövei lehetnek az ennél a témánál szerzett benyomások, átgondolt vélemények.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Az Istenhez tartozás az egész életet áthatja: ez lehet a tetteink kiindulópontja.

Kognitív: Assisi Ferenc és a szerzetesrend fogalmának megismertetése.

Affektív: A kötődések érzelmi háttere és tettekben megnyilvánuló kifejeződésük feltérképezése.

Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy felismerje miben befolyásolta Assisi Ferenc és a szerzetesek életét az Istenhez tartozásuk. Bátorítás arra, hogy keresse meg a saját életében annak a reális lehetőségeit, hogy ő hogyan tudja kifejezni azt, hogy Istenhez tartozik.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>1. Beszélgetés: Mit tudsz a szerzetesekről?</p> <p>2. TK: Assisi imája, ferencesek köszöntése Mit árul el szerzőjéről az ima, a ferencesekről a köszöntésük? Hogyan kapcsolódik ezekhez a mellettük lévő fotó?</p>	<p>Beszélgetés a szerzetességről</p> <p>TK</p> <p>Assisi imájának és ferencesek köszöntésének üzenete</p>
Feldolgozási javaslat	<p>1. Remeték – kolostorok – szerzetesek</p> <p>TK szövege</p> <p>Kolostor képe – mit üzen? Milyen helyen található?</p>	<p>TK</p> <p>A szerzetesrendek</p>

	<p>Emeljük ki: a világtól való elvonulás – a másokért cselekvő élet gondolatait</p> <p>2. Assisi Ferenc élete TK Olvassuk el! MFEI 1.: idővonalon helyezzük el Assisi korát! MFEI 2.: életrajz írása</p> <p>3. A ferencesek örömteli szolgálata</p> <p>Elvük: egyszerűség, Istennel megélt öröm a szegénységben Erről szól az aranymondás is: Aranymondás: „<i>Szolgáljatok az Úrnak örömmel!</i>” (Zsolt 100,2)</p> <p>MFEI 3.: Mit jelent: gazdag szegények, szegény gazdagok MFEI 4.: Assisi imája</p> <p>4. Hallgassuk meg a Napfivér-holdnővér című film címadó dalát</p> <p>Elérhető: http://www.youtube.com/watch?v=QQ80Zj3Oqkc</p> <p>5. Énekjavaslat: Áldd, lelkem, Istened... (TK 1. ének), Róla beszél fű, virág, (Elérhető: http://www.refsvabhegy.hu/documents/fuzet_SRG_2011_web.pdf) Fivérem nap, és nővérem hold (Elérhető: http://refbekasmegyer.hu/mediatar/kottatar/file/13-fiverem-nap)</p>	<p>kialakulásának megismerése</p> <p>TK MFEI 1–2. feladat Assisi életének megismerése</p> <p>TK Az aranymondás és a ferencesek lelkülete közötti kapcsolatra való rámutatás</p> <p>MFEI 3–4. feladat Assisi imájából példák és mai példák gyűjtése arra, mit jelenthet a „gazdag szegények” kifejezés</p> <p>Az Assisi által hirdetett életöröm átélésének segítése</p>
<p>Munkáltatás</p>	<p>Készítsünk névjegykártyát Assisi Ferenc számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.</p>	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 81–82. oldal

A képen látható:

- Fénykép: Meteorák, Szentháromság kolostor
- Fénykép: Assisi Ferenc szobra Mexikóban

A szöveg: Assisi Ferenc imája. Assisi Ferenc, a középkori egyház megújítója

Instrukció a képolfvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képfolfvasási javaslat:

- Jártál már Görögországban? Megnéztétek a Meteorákat? Milyennek láttad? Mire gondoltál?
- A képen nézd meg a Szentháromság kolostor épületét! Hogyan élhettek ott a szerzetesek? Hogyan tudták felépíteni?
- Nézd meg Assisi Ferenc szobrát! Keresd meg az interneten, ki készítette a művet! Hol található? Milyen épületek veszik körül?
- Mit tudsz Assisi Ferencről?

2. Szövegelemzés

- Mit tudsz a középkorról?
- Ki volt Assisi Ferenc? Mikor élt?
- Olvassátok el, hogyan imádkozott! Mit kér Istentől? Miért?
- Kérhetnéd-e Te is ugyanezt Istentől? Miért?
- Hogyan talált Krisztusra Assisi Ferenc? Mit tett ezután? Hogyan élt?
- Mi az a szerzetesrend? Kik éltek a kolostorokban? Hogyan éltek?
- Mi volt az alapelvük a ferenceseknek? Miért?
- Miért mondják azt, hogy Assisi Ferenc volt a középkori egyház megújítója?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Szolgáljatok az Úrnak örömmel!” (Zsolt 100,2)

- Mit jelent a szolgálat? Te szoktál-e szolgálatot végezni?
- Keresd ki az Igét a Bibliából és olvasd el a hozzá tartozó részeket is!

Feldolgozáshoz:

Megismerhetjük Assisi Ferenc Naphimnusz című versét:

Assisi Ferenc: Naphimnusz

Mindenható, fölséges és jóságos Úr,
Tiéd a dicséret, dicsőség és imádás,
És minden áldás.
Minden egyedül téged illet, Fölség,
És nem méltó az ember, hogy nevedet kimondja.
Áldott légy, Uram, s minden alkotásod,
Legfőképpen urunk-bátyánk, a Nap,
Aki a nappalt adja,
és aki reánk deríti a te világosságod.
És szép ő és sugárzó, nagy ragyogással ékes:
A te képed, Fölséges.
Áldjon, Uram téged Hold nénénk
és minden csillaga az égnek;
Őket az égen alkotta kezed fényesnek, drágaszépnek!
Áldjon, Uram, tégedet Szél öcsénk,
Levegő, felhő, jó és rút idő,
kik által élteted minden te alkotásodat.
Áldjon, Uram, tégedet Víz hűgünk,
oly nagyon hasznos ő,
oly drága, tiszta és alázatos.
Áldjon, Uram, Tűz bátyánk;
Vele gyújtasz világot éjszakán.
És szép ő és erős, hatalmas és vidám.
Áldjon, Uram, téged Földanya nénénk,
Ki minket hord és enni ad.
És mindennemű gyümölcsöt terem,
füveket és színes virágokat.
Áldjon, Uram téged minden ember,
ki szerelmedért másnak megbocsát.
És aki tűr gyötrelmet, nyavalyát.
Boldogok, kik tűrnek békességgel,
Mert tőled nyernek majd, Fölséges, koronát.
Áldjon, Uram, nővérünk, a testi halál,
Aki elől élő ember el nem futhat.
Akik halálos bűnben halnak meg, jaj azoknak,
És boldogok, akik magukat megadták
te szent akaratodnak,
Második halál nem fog fájni azoknak.
Dicsérjétek Uramat és áldjátok,
És mondjátok hálát neki,
és nagy alázatosan szolgáljátok.

Sík Sándor fordítása

Feldolgozáshoz:

Megismerhetjük egy külön órán vagy más alkalommal az Assisi Ferenc életét feldolgozó, Napfivér, Holdnővér című filmet.

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv (RÉ21): 100. zsoltár 1–2. versei: E földön ti minden népek

Református Énekeskönyv (RÉ48): 192. dicséret: Adj békességet Úr Isten (Ez az ének kimaradt a RÉ21-ből)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 134. Kérlek, téged, Istenemet

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 135. Ó, Jézus, amikor sokan

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 258. Add békédet Urunk – Da Pacem Domine (+DU)

Jézushoz Jöjjetek: 11. Áldd meg a Földet – kánon (+DU)